

Wymagania edukacyjne z wiedzy o społeczeństwie

Kryteria ogólne

Podstawowe zasady

- **Uczeń:**
  - **Zna i rozumie przedmiotowy system oceniania i poziomy wymagań w zakresie koniecznym i podstawowym** (do poziomu oceny dostatecznej), **rozszerzającym i dopełniającym** (od oceny dobry – do bardzo dobrej) oraz **wykraczającym** (ocena celująca)
- **Jest systematyczny i obowiązkowy.**

Przygotowuje się do każdej lekcji, gotów do udzielenia odpowiedzi ustnej z trzech ostatnich lekcji, bądź napisania zadania krótkiej odpowiedzi z tegoż zakresu. Ważnym elementem tej postawy jest właściwie prowadzony zeszyt przedmiotowy:

- uczeń ma obowiązek posiadania zeszytu przedmiotowego na każdej lekcji wiedzy o społeczeństwie i prowadzenia go systematycznie. Uczeń, w przypadku nieobecności w szkole, powinien zeszyt uzupełnić.

- przy ocenie zeszytu przedmiotowego uwzględnia się: kompletność, systematyczność i czytelność prowadzenia notatek, estetykę zeszytu, poprawność wykonania tabel, rysunków, wykresów, ilość i jakość odwołań do publikacji naukowych, medialnych itp., poprawność językową i ortograficzną.

Ocenie podlegają

- **Wiadomości** (stopień rozumienia i zapamiętania nabytych informacji) oraz korelowanie ich z wiedzą wyniesioną z lekcji innych przedmiotów np. historii, geografii.
- **Rozumienie problemów życia publicznego**, określanie ich przyczyn i przewidywanie skutków.
- **Krytyczne korzystanie z różnych źródeł informacji** dotyczących spraw publicznych.
- **Umiejętność formułowania, uzasadniania i obrony własnego stanowiska** na forum publicznym.
- **Umiejętność organizowania działań** o charakterze obywatelskim.
- **Znajomość zasad i umiejętność stosowania procedur demokratycznych.**
- **Znajomość podstaw ustroju Polski zawartych w Konstytucji RP**, w tym praw i obowiązków obywatelskich.
- **Orientacja w podstawowych zasadach prawa i polskiego systemu prawnego** – główne działy prawa.
- **Umiejętność czytania ze zrozumieniem tekstów publicystycznych i popularno- naukowych dotyczących nauk społecznych, polityki i prawa.**
- **Umiejętności dialektyczne** (udziału w dyskusji, selekcji problemów, formułowania sądów, obrony własnego zdania, argumentacji, zadawania pytań, wyciągania wniosków, a także gromadzenia i korzystania z informacji pochodzących ze zróżnicowanych źródeł: podręcznika, słowników, encyklopedii,

prasy klasycznej, Internetu, oraz krytyczny odbiór źródeł i zdolność do oceny stopnia ich obiektywizmu - oddzielania faktów od opinii , zdolność do oceny intencji oraz merytoryczności twórcy opinii)

- **Różne przejawy aktywności intelektualnej**, w tym wkład pracy we właściwe rozumienie publikacji i instrukcji wykonania zadań, praca indywidualna i w zespole, organizacyjna (np. organizowanie pracy zespołu w ramach projektu), sprawne wykonywanie powierzonych zadań.
- **Orientacja w bieżących wydarzeniach** życia politycznego, społecznego i gospodarczego w Polsce oraz na świecie (tzw. Prasówka – ocena wagi danego tematu, ocena stanu wiedzy i jakości źródeł) .
- **Obowiązkowość i systematyczność w pracy** - np. dotrzymanie terminów zadań długoterminowych, staranne prowadzenie zeszytu, notatek, odrabianie prac domowych.
- **Postawa**. Aktywność społeczna i umiejętności interpersonalne, kreatywności i dociekliwość. Staranie o dotrzymanie wysokich standardów w dyskusji – punkt odniesienia- standardy debaty oksfordzkiej .

Oceniane formy działań :

- **testy (kształtujące, śródroczne, roczne, próbne matury)**
- **sprawdziany wiedzy i umiejętności** (z określonych działów i rozdziałów)
- **odpowiedzi ustne**
- **aktywność na lekcji** (sprawne wykonywanie poleconych działań , adekwatne w formie i treści kulturalne i merytoryczne wystąpienia w dyskusji)
- **odpowiedzi pisemne (kartkówki)**
- **zadania domowe**
- **wywiady** (np. Web Quest)
- **praca indywidualna i zespołowa** opierająca się na zdobywaniu informacji, selekcji i ocenie ich źródeł oraz opracowaniu w odpowiedniej formie i prezentacji (referaty, sprawozdania z wykładów, portfolio, diagramy, plansze, zadania quizowe typu learning apps, prezentacje multimedialne, tworzenie stron www, prowadzenie bloga tematycznego, itp.)
- **udział w konkursach i olimpiadach**
- **postawa**

Oceny bieżące uczeń otrzymuje za:

- Sprawdziany wyznaczone na określone terminy obejmujące cały dział mające postać testów, prac ze źródłem, wypracowania . Oceniane według kryteriów przyjętych w ocenie arkuszy maturalnych. W klasie z profilem gdzie występuje rozszerzenie - obowiązkowe są sprawdziany śródroczne i końcoworoczne. Oceny z nich uzyskane stanowią pierwszorzędą kategorię oceny z przedmiotu ale nie jedyną.
- Wypowiedzi ustne - na określony temat, referaty, udział w dyskusji, sprawozdania z wywiadów, opracowanej lektury
- Sprawdziany różnego typu.

- Prace domowe (pisemne i ustne)
- Prowadzenie wywiadów (ukierunkowane poszukiwanie informacji połączone z krytyczną oceną wiarygodności i trafności źródła informacji)
- Aktywny udział w zajęciach, w tym również pozalekcyjnych (konkursy, sesje popularnonaukowe, debaty, projekty, itp.)
- Systematyczne prowadzenie zeszytu przedmiotowego .
- Brak lub odpisywanie zadań domowych, korzystanie z niedozwolonych źródeł w czasie prac pisemnych, oddawanie do oceny prac nie napisanych samodzielnie równa się ocenie niedostatecznej.
- Uczeń, który opuścił więcej niż 50 % zajęć w semestrze nie będzie klasyfikowany inaczej jak tylko w drodze egzaminu klasyfikacyjnego.
- Prace klasowe i sprawdziany są obowiązkowe. Jeśli uczeń opuścił pracę klasową lub sprawdzian z przyczyn losowych (dłuższa nieobecność w szkole), powinien napisać go w terminie uzgodnionym z nauczycielem, w przeciwnym przypadku otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Prace klasowe i sprawdziany są zapowiedziane, co najmniej tydzień wcześniej i zapisane w dzienniku lekcyjnym.
- W przypadku nieobecności nauczyciela w dniu zapowiedzianego sprawdzianu, zostaje on przesunięty na termin ponownie uzgodniony z klasą, przy czym nie obowiązuje tydzień wyprzedzenia.
- Uczeń ma prawo do poprawy oceny niedostatecznej (dopuszczającej - za zgodą nauczyciela) ze sprawdzianu podsumowującego większą partię materiału w formie i terminie uzgodnionym z nauczycielem. Nie zgłoszenie się ucznia w wyznaczonym terminie jest równoznaczne z utrzymaniem oceny.
- Uczeń, który otrzymał ocenę niedostateczną za nieuczciwe zachowanie na sprawdzianie (odpisywanie, rozmawianie, posiadanie „ściągi" itp.) traci prawo do jej poprawiania.
- Przy wystawianiu ocen śródrocznych i rocznych bierze się pod uwagę zarówno pierwszą ocenę, jak i ocenę z poprawy. Pominięcie oceny niedostatecznej (dopuszczającej) całkowicie, byłoby niesprawiedliwe w stosunku do uczniów, którzy zaliczyli pozytywnie sprawdzian w terminie.
- Poprawa ocen niedostatecznych i dopuszczających może również odbywać się po lekcjach.
- Odpowiedzi ustne i kartkówki dotyczą trzech ostatnich tematów (nie lekcji) i nie muszą być zapowiedziane przez nauczyciela. Sprawdzają przygotowanie do lekcji bieżącej. Nieobecność ucznia na kartkówce niezapowiedzianej nie ma wpływu na ocenę semestralną i roczną.
- Prace pisemne po ocenieniu nauczyciel udostępnia do wglądu, omawia błędy, a następnie przechowuje je do końca roku szkolnego i udostępnia w razie potrzeby rodzicom lub prawnym opiekunom ucznia.
- Uczeń może zgłosić nieprzygotowanie do lekcji 1 raz w półroczu (w przypadku 3 i więcej godzin w tygodniu - 2 razy). Nie dotyczy to zapowiedzianych prac klasowych i sprawdzianów. Nieprzygotowanie obejmuje: odpowiedź, niezapowiedzianą kartkówkę, brak zadania domowego, brak zeszytu, brak materiałów ćwiczeniowych.

Ocena niedostateczna

Uczeń:

nie opanował wiedzy w stopniu koniecznym do kontynuowania nauki w klasie następnej, (jeśli przedmiotu uczy się przez dwa lata).

ma poważne luki w wiedzy i umiejętnościach przewidzianych programem i tylko częściowo rozumie polecenia nauczyciela a to ze względu na nie znajomość pojęć związanych z przedmiotem oraz wąski zasób leksykalny w wyrażaniu swej opinii.

Uczeń nie jest przygotowany do uczestnictwa w społeczeństwie obywatelskim w państwie demokratycznym. Nie rozumie znaczenia wielu pojęć, nie potrafi odróżnić faktów od opinii. Nie współpracuje w zespole przy wykonywaniu zadań bądź destrukcyjnie wpływa na działania zespołowe.

Warunki uzyskania oceny wyższej

Uczeń powinien uzyskać co najmniej z połowy działów opracowanych w półroczu ocenę wiedzy i umiejętności na poziomie oceny dopuszczającej a w szczególności aby można było ocenić, że : wyjaśnia znaczenie podstawowych terminów, zna podstawowe fakty, potrafi ocenić wydarzenia i zjawiska podając niektóre ich możliwe konsekwencje.

Ocena dopuszczająca

Uczeń:

ma poważne luki w wiedzy i umiejętnościach przewidzianych programem częściowo rozumie polecenia nauczyciela.

zapamiętuje wiadomości konieczne do elementarnej orientacji w treściach danego działu tematycznego i z pomocą nauczyciela potrafi je odtworzyć.

poprawnie, z pomocą nauczyciela rozpoznaje, nazywa i klasyfikuje pojęcia, procesy, zjawiska, dokumenty, postacie z życia publicznego itp.

wykonuje samodzielnie lub z niewielką pomocą nauczyciela proste ćwiczenia i polecenia,

współpracuje w zespole przy wykonywaniu zadań

prowadzi zeszyt przedmiotowy, ma luki w zapisach lekcji i pracach domowych

Warunki uzyskania oceny wyższej

Uczeń powinien uzyskać co najmniej z połowy działów opracowanych w półroczu ocenę wiedzy i umiejętności na poziomie oceny dostatecznej a w szczególności aby można było ocenić, że :

w zadowalającym stopniu opanował obowiązującym materiał, choć jego wiedza czasem jest wyrywkowa; choć ma kłopoty z łączeniem problemów w logiczną całość to zna pojęcia i fakty, ale raczej przy pomocy nauczyciela niż samodzielnie potrafi je analizować – potrzebuje pytań pomocniczych bo gubi ważne dla tematu aspekty, tak wspomagany jest w stanie je omówić zaś proste zadania jest w stanie wykonać samodzielnie; wykazuje na lekcjach postawę aktywną choć wypowiedzi nie są szerokie; jego wypowiedzi (ustne i pisemne) są na ogół poprawne językowo, zawsze uczestniczy w pracach i zadaniach zespołowych, systematycznie prowadzi zeszyt przedmiotowy i uzupełnia zagadnienia i zadania brakujące w związku z nieobecnościami.

Ocena dostateczna

Uczeń:

wykazuje ogólną orientację w treści zagadnień opracowanych na lekcjach rozumie polecenia i instrukcje

zapamiętuje podstawowe wiadomości dla danego działu tematycznego i samodzielnie je prezentuje, jednak zapamiętywanie dominuje nad ich zrozumieniem,

umiejętności stosuje tylko w sytuacjach typowych próbuje dokonywać selekcji i porównania poznanych zjawisk, wyciągać wnioski z dyskusji

samodzielnie i poprawnie wykonuje proste ćwiczenia i zadania
uczestniczy w pracach i zadaniach zespołowych
systematycznie prowadzi i uzupełnia zeszyt przedmiotowy (zapisy z treści lekcji, wykonane ćwiczenia i prace domowe)

Warunki uzyskania oceny wyższej

Uczeń powinien uzyskać co najmniej z połowy działów opracowanych w półroczu ocenę wiedzy i umiejętności na poziomie oceny dobrej a w szczególności aby można było ocenić, że :

pracuje sumiennie na lekcji i z prac zadanych i wykonanych na lekcjach uzyskuje oceny dobre, dokłada starań by jak najlepiej wykonać zadania domowe; wykazuje się znajomością i rozumieniem wielu pojęć, sprawnie, ale nie zawsze precyzyjnie, posługuje się odpowiednią terminologią); nie ma większych kłopotów ze wskazaniem głównych problemów społecznych i politycznych kraju i stara się je analizować, zna prawa obywatelskie i procedury życia publicznego i towarzyszące im zasady prawa administracyjnego; w celu wykonywania zadań korzysta z różnych źródeł informacji a ich selekcja jest prawidłowa, wypowiedzi (ustne i pisemne) są poprawne językowo. Postawa prospołeczna cechuje jego zachowanie – przejawia inicjatywę bądź jest sprawnym uczestnikiem takich działań na forum szkoły.

Ocena dobry

Uczeń:

wykazuje się szczegółową wiedzą pochodzącą ze źródeł podstawowych (lekcja, podręcznik). Nabyte umiejętności próbuje stosować w sytuacjach problemowych.

zna omawianą na lekcjach problematykę oraz w sposób logiczny i spójny ją prezentuje,
rozumie omawiane treści i potrafi wyjaśnić je innym , uogólnia i formułuje wnioski
zajmuje stanowisko w kwestiach spornych, broni swych poglądów na forum klasy
aktywnie uczestniczy w zajęciach lekcyjnych

poprawnie i sprawnie wykonuje ćwiczenia i inne zadania

umie poprawnie wykorzystać zdobytą wiedzę w praktyce

wykazuje zainteresowanie omawianą na lekcjach problematyką

systematycznie i starannie prowadzi zeszyt przedmiotowy, wypowiedzi (ustne i pisemne) są poprawne językowo. Postawa prospołeczna –
przejawia inicjatywę bądź jest sprawnym uczestnikiem takich działań na forum szkoły.

Warunki uzyskania oceny wyższej

Uczeń powinien uzyskać co najmniej z połowy działów opracowanych w półroczu ocenę wiedzy i umiejętności na poziomie oceny bardzo dobrej a w szczególności aby można było ocenić, że :

wykazuje zainteresowanie przedmiotem, korzysta z różnych źródeł (prasa, radio, telewizja, Internet) w celu poszerzenia wiedzy zdobytej w szkole, czemu daje wyraz w pracy na lekcjach oraz w pracach domowych , stosuje posiadaną wiedzę w praktyce - samodzielnie i poprawnie interpretuje wykresy, dane statystyczne, mapy i inne źródła,
jest aktywny i kreatywny w wyszukiwaniu informacji, lubi i potrafi je krytycznie oceniać, działa zespołowo i zyskuje w tego typu zadaniach bardzo dobre oceny. Jest merytoryczny , obiektywny i wymagający tak wobec siebie jak i innych. Kultura dyskusji - na wysokim poziomie.

Ocena bardzo dobry

Uczeń:

opanował całkowicie obowiązujący materiał programowy;
jest aktywny na lekcjach i chętnie wykonuje dodatkowe zadania i prace;
wykazuje duży stopień znajomości współczesnych problemów świata i kraju;
potrafi przedstawić swoje zadanie na powyższe tematy oraz wytłumaczyć samodzielnie genezę współczesnych światowych problemów;
ma bogate wiadomości i czyni wielokierunkowe starania w ich poszerzaniu, korzysta z różnych źródeł (prasa, radio, telewizja, Internet) w celu poszerzenia wiedzy zdobytej w szkole, czemu daje wyraz w pracy na lekcjach oraz w pracach domowych ;
umiejętnie stosuje posiadaną wiedzę w praktyce ;
wykazuje zainteresowanie przedmiotem oraz literaturą popularnonaukową dotyczącą omawianych treści;
samodzielnie i poprawnie interpretuje wykresy, dane statystyczne, mapy i inne źródła ;
kieruje pracą zespołu rówieśników , wykazuje zaangażowanie i jest kreatywny w realizacji projektów;
uczestniczy w konkursach i olimpiadach właściwych dla przedmiotu i uzyskuje wyróżniające wyniki na poziomie szkolnym ;
podejmuje poważniejsze prace pozalekcyjne (samorząd szkolny, gazeta szkolna itp.) ;

Warunki uzyskania oceny wyższej

Uczeń powinien uzyskać co najmniej z połowy działów opracowanych w półroczu ocenę wiedzy i umiejętności na poziomie oceny celującej a w szczególności aby można było ocenić, że :

wykracza w nich zdecydowanie poza treści nauczania przewidziane w programie;
wykazuje szczególne zainteresowanie przedmiotem oraz literaturą popularnonaukową i specjalistyczną zgodną z omawianą na zajęciach problematyką wiedzę czerpie z bardzo wielu różnorodnych źródeł , krytyczny w ich wykorzystaniu nie tylko sprawnie oddziela fakty od opinii ale też buduje w sposób przekonujący argumentację oceniającą przekaz w zakresie treści, sposobu ich doboru i intencji autorów ;
rozumie pojęcia i ciągi przyczynowo - skutkowe, potrafi wyciągać wnioski i snuć analogie;
sięga stale do podstawowych narzędzi : encyklopedii, leksykonów, wskazanych lektur, fragmentów podręczników akademickich, Internetu;
wykonuje samodzielnie trudne zadania, podejmuje się wykonania zadań dodatkowych
(samodzielnie i w zespole) znacznie wykraczających poza postawę programową;
bierze udział w zajęciach pozalekcyjnych ;
uczestniczy w konkursach i olimpiadach i uzyskuje znaczące wyniki bądź godnie reprezentuje szkołę pełniąc funkcje i organizując działania społeczne;

Ocena celujący

Uczeń:

wykracza poza treści nauczania przewidziane w programie ;
wykazuje szczególne zainteresowanie przedmiotem oraz literaturą popularnonaukową i specjalistyczną zgodną z omawianą na zajęciach problematyką;

wiedzę czerpie z bardzo wielu różnorodnych źródeł i jest wyjątkowo skuteczny w jej zdobywaniu , w ocenie źródeł informacji jest krytyczny a w ich wykorzystaniu nie tylko sprawnie oddziela fakty od opinii ale też buduje w sposób przekonujący argumentację oceniającą przekaz w zakresie treści, sposobu ich doboru i formy przekazu, trafnie i celnie opisując intencje i motywacje autorów;
 rozumie pojęcia i ciągi przyczynowo - skutkowe, potrafi wyciągać wnioski i snuć bardzo ciekawe analogie;
 wykonuje samodzielnie trudne zadania, podejmuje się wykonania zadań dodatkowych (samodzielnie i w zespole) znacznie wykraczających poza postawę programową ;
 bierze udział w zajęciach pozalekcyjnych ;
 uczestniczy w konkursach i olimpiadach i uzyskuje wyróżniające wyniki;
 godnie reprezentuje szkołę pełniąc funkcje bądź organizując działania społeczne .

Plan wynikowy z wymaganiami na poszczególne oceny

Klasa IIB (realizuje poziom rozszerzony).

Wymagania na poszczególne oceny obowiązują wszystkich uczniów jednakże ze stosowną korektą uwzględniającą zalecenia poradni w odniesieniu do uczniów dysfunkcyjnych.

Wymagania podstawowe: oceny dopuszczająca i dostateczna

Wymagania ponadpodstawowe: oceny dobra, bardzo dobra, celująca

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)	Wymagania podstawowe (ocena dostateczna)	Wymagania rozszerzające (ocena dobra)	Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra)	Wymagania wykraczające (ocena celująca)
		Uczeń:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, oraz:	Uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, oraz:
Społeczeństwo						
Życie zbiorowe i jego	– socjologia – formy życia społecznego	– wyjaśnia znaczenie terminów: zbiorowość, stosunki	– wyjaśnia znaczenie terminów: socjologia, więź	– wyjaśnia znaczenie terminów: zbiór społeczny, styczność	– wyjaśnia znaczenie terminów: socjologia ogólna, socjologia	– ocenia sposoby rozwiązywania konfliktów

reguły	<ul style="list-style-type: none"> – normy społeczne – instytucje społeczne – anomia – konflikty społeczne – rozwiązywanie konfliktów społecznych 	<p>społeczne, społeczność, społeczeństwo, norma społeczna, instytucja społeczna, konflikt społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rodzaje norm społecznych – wymienia przykłady instytucji społecznych – podaje źródła konfliktów społecznych 	<p>społeczna, zależność społeczna, działanie społeczne, para, krąg społeczny, publiczność, wspólnota, wartości, konformizm</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje formy życia społecznego – wymienia i opisuje formy zbiorowości – omawia rodzaje norm społecznych – opisuje funkcje norm społecznych – przedstawia przykłady instytucji społecznych – podaje elementy konfliktów społecznych 	<p>przestrzenna, styczność społeczna, sankcje, anomia</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia i opisuje rodzaje więzi społecznych – charakteryzuje zadania instytucji społecznych – opisuje przyczyny, przejawy i skutki anomii – omawia sposoby rozwiązywania konfliktów 	<p>szczegółowa, łączność psychiczna, innowacja, rytualizm, wycofanie, bunt, alienacja</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia wpływ poglądów Augusta Comte’a, Herberta Spencera, Emila Durkheima, Maxa Webera na badania socjologiczne – charakteryzuje fazy konfliktu społecznego. 	
Socjalizacja i kontrola społeczna	<ul style="list-style-type: none"> – socjalizacja pierwotna i wtórna – modele socjalizacji – czynniki socjalizacji – kontrola 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: wychowanie, socjalizacja, uspołecznienie – uzasadnia, dlaczego człowiek jest istotą społeczną 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: natura ludzka, socjalizacja pierwotna, socjalizacja wtórna, porządek społeczny, kontrola społeczna, resocjalizacja 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dewiacja, stygmatyzacja – charakteryzuje różne modele socjalizacji – opisuje czynniki socjalizacji 	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje różne modele socjalizacji – opisuje typy socjalizacji – omawia mechanizmy procesów socjalizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ czynników socjalizacji na przystosowanie młodych ludzi do funkcjonowania w zbiorowości – ocenia skutki

	<p>społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> – stygmatyzacja społeczna – resocjalizacja 	<p>– tłumaczy, jaki wpływ na człowieka ma kontrola społeczna</p>	<p>– charakteryzuje etapy socjalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki socjalizacji – opisuje formy i środki kontroli społecznej 	<p>– omawia teorię stygmatyzacji społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – tłumaczy, na czym polega proces resocjalizacji 		<p>stygmatyzacji społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – ocenia skutki resocjalizacji
Grupy społeczne	<ul style="list-style-type: none"> – podział grup społecznych, – czynniki grupotwórcze – cechy grupy społecznej – pozycja i rola społeczna – status społeczny – grupy odniesienia 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: grupa społeczna, interakcja społeczna</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia cechy grupy społecznej – omawia funkcjonowanie małej grupy społecznej 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: piramida Masłowa, pozycja społeczna, rola społeczna, status społeczny</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje grup społecznych – opisuje klasyfikację potrzeb według Abrahama Masłowa 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: kategoria statystyczna, kategoria socjologiczna, kategoria społeczna, grupy odniesienia</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia czynniki grupotwórcze – omawia rodzaje ról społecznych i ich wpływ na funkcjonowanie grupy społecznej – opisuje różne style kierowania grupą 	<p>– wyjaśnia wpływ liczebności, interakcji i więzi społecznych, celów, wartości i norm oraz poczucia odrębności i wspólnoty na sposób funkcjonowania grupy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje grupy odniesienia i omawia ich wpływ na społeczne funkcjonowanie jednostki 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia różne style kierowania grupą
Rodzina	<ul style="list-style-type: none"> – rodzina w ujęciu historycznym i współczesnym – cechy współczesnej rodziny 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminu: rodzina</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia cechy współczesnej rodziny 	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: konkubinat, związek partnerski</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy współczesnej rodziny – charakteryzuje 	<p>– przedstawia i opisuje charakter i formy rodziny na przestrzeni wieków</p> <ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje funkcje rodziny i sposoby ich realizacji 	<p>– charakteryzuje modele rodziny ze względu na typ małżeństwa, wielkość, podział władzy i miejsce zamieszkania</p>	<ul style="list-style-type: none"> – porównuje tradycyjny model rodziny ze współczesnym – ocenia różne postawy rodzicielskie

	<ul style="list-style-type: none"> – modele rodziny – nowe formy rodziny – funkcje rodziny 		<ul style="list-style-type: none"> nowe formy rodziny – opisuje sytuację współczesnej rodziny w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przez rodziny współczesne – omawia postawy rodzicielskie 		<ul style="list-style-type: none"> – ocenia sytuację współczesnej rodziny w Polsce
Podziały społeczne	<ul style="list-style-type: none"> – zróżnicowanie społeczne – struktura i warstwa społeczna – ruchliwość społeczna – nierówności społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: struktura społeczna, klasa, warstwa – przedstawia przyczyny zróżnicowania społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: stratyfikacja społeczna, system klasowy, system warstwowy, struktura klasowo-warstwowa, struktura społeczno-zawodowa, ruchliwość społeczna – opisuje różne rodzaje stratyfikacji społecznej – omawia przyczyny, przejawy i skutki nierówności społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: system kastowy, ruchliwość pozioma, ruchliwość pionowa, awans, degradacja – porównuje różne rodzaje stratyfikacji społecznej – omawia procesy społeczne, które mają wpływ na trwałość i stabilność stratyfikacji społecznej – charakteryzuje różne rodzaje struktury społecznej – wymienia przyczyny i rodzaje ruchliwości społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kooptacja, zasada kumulatywnych korzyści – opisuje i porównuje strukturę społeczeństwa polskiego czasów PRL i współcześnie 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia społeczne skutki nierówności społecznych
Problemy życia	<ul style="list-style-type: none"> – wykluczenie społeczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: bezrobocie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje rodzaje bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje następstwa wykluczenia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia perspektywy ludzi

społeczne go w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> – problem bezrobocia – sytuacja niepełnosprawnych – perspektywy ludzi młodych 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje przyczyny i skutki bezrobocia 	<ul style="list-style-type: none"> wykluczenie społeczne, polityka społeczna – omawia sposoby zwalczania bezrobocia – charakteryzuje główne problemy społeczne w Polsce i omawia możliwości ich rozwiązania 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia przyczyny i przejawy wykluczenia społecznego – charakteryzuje i ocenia sytuację niepełnosprawnych w Polsce – omawia problemy i ocenia perspektywy ludzi młodych w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> społecznego – omawia instrumenty aktywnej polityki społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> młodych w Polsce
Zmiana społeczna	<ul style="list-style-type: none"> – przyczyny zmian społecznych – reakcje na zmiany społeczne – typy społeczeństw – społeczeństwo współczesne – formy zmian społecznych: rewolucja i reformy – ruchy społeczne – ruch kobiet – ruch 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: zmiana społeczna, rewolucja, reformy – omawia przyczyny i skutki zmian społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: proces społeczny, rozwój społeczny, regres społeczny, postęp społeczny, ruch społeczny – charakteryzuje społeczeństwo współczesne – omawia istotę i złożoność ruchów społecznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: transformacja ustrojowa, ruch radykalny, ruch reformatorski, ruch emancypacyjny – omawia sposoby i formy zmian społecznych oraz ocenia ich wpływ na jednostkę i społeczeństwo – opisuje reakcje na zmiany społeczne – wymienia i charakteryzuje typy społeczeństw 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: dyfuzja, feminizm, ruch niepodległościowy non-violence, ruch praw obywatelskich – charakteryzuje ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia ruchy społeczne na przykładzie ruchu kobiet, ruchu niepodległościowego i ruchu praw obywatelskich

	niepodległość wy – ruch praw obywatelskich					
Naród i mniejszość i narodowe	– czynniki narodotwórcze – koncepcje narodu – tożsamość narodowa – postawy wobec ojczyzny i narodu – szowinizm – rasizm – antysemityzm – mniejszości narodowe i etniczne w Polsce – sytuacja prawna mniejszości etnicznych i narodowych	– wyjaśnia znaczenie terminów: naród, symbole narodowe, patriotyzm – wymienia czynniki narodotwórcze	– wyjaśnia znaczenie terminów: świadomość narodowa, kosmopolityzm, rasizm, antysemityzm, nacjonalizm, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna – charakteryzuje czynniki narodotwórcze – opisuje postawy wobec ojczyzny i narodu – przedstawia mniejszości narodowe i etniczne w Polsce	– wyjaśnia znaczenie terminów: tożsamość narodowa, asymilacja, ksenofobia, szowinizm, wielokulturowość – opisuje koncepcję etniczno-kulturową i polityczną tworzenia się narodu – przedstawia negatywne postawy związane z postrzeganiem narodu – charakteryzuje sytuację prawną mniejszości narodowych i etnicznych w Polsce	– wyjaśnia znaczenie terminu: rekulturacja – przedstawia poglądy Johanna G. Herdera i Romana Dmowskiego na genezę państwa – wyjaśnia przyczyny, przejawy i skutki zanikania tożsamości narodowej	– ocenia postawy wobec ojczyzny i narodu – ocenia negatywne postawy związane z postrzeganiem narodu
Procesy narodowo- ściowe i społeczne	– integracja narodów w świecie zachodnim	– wyjaśnia znaczenie terminu: integracja – omawia przyczyny i przejawy konfliktów	– wyjaśnia znaczenie terminów: migracja, imigrant – omawia przyczyny i	– wyjaśnia znaczenie terminów: integracja kulturowa, repatriant, uchodźca	– omawia wybrane unie regionalne świata – wymienia	– ocenia politykę państw wobec imigrantów – ocenia problem

	<ul style="list-style-type: none"> – charakterystyka konfliktów między narodami – konflikty na świecie – polityka państw wobec imigrantów – integracja kulturowa i polityka integracji – imigranci w Polsce 	między narodami	<ul style="list-style-type: none"> przejawy integracji w świecie zachodnim – charakteryzuje politykę państw wobec imigrantów – przedstawia przeszkody w procesie integracji imigrantów w Europie 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia konflikty etniczne na przykładzie Hiszpanii i byłej Jugosławii – charakteryzuje problem imigrantów w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> przykłady ważniejszych konfliktów, wojen i aktów terrorystycznych na świecie 	imigrantów w Polsce
Państwo i polityka						
Instytucja państwa	<ul style="list-style-type: none"> – definicja państwa – procesy państwowotwórcze – geneza państwa – współczesne państwa – funkcje państwa – cechy państwa – 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: państwo, władza – wymienia cechy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na czym polega proces państwowotwórczy – charakteryzuje cechy państwa – opisuje funkcje państwa – tłumaczy, na czym polega prawomocność władzy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: legitymizacja – przedstawia różne koncepcje definicji państwa – tłumaczy, na czym polega zasada samostanowienia narodów – opisuje formy legitymizacji władzy 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i porównuje teorie dotyczące genezy państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ zasady samostanowienia narodów na kształtowanie się współczesnej Europy

	<p>prawomocność władzy – państwo a naród</p>					
Obywatel i obywatelstwo	<ul style="list-style-type: none"> – wzorce obywatelstwa – nabywanie i zrzekanie się obywatelstwa – obywatelstwo a narodowość – prawa i obowiązki obywatela polskiego – obywatelstwo unijne – obywatelskie nieposłuszeństwo – obywatelskość 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelstwo, narodowość – przedstawia prawa i obowiązki obywatela w świetle <i>Konstytucji RP</i> 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: prawo krwi, prawo ziemi – omawia zasady nabywania i zrzekania się obywatelstwa polskiego – porównuje cechy charakterystyczne obywatelstwa z wyznacznikami narodowości – wymienia uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskość, cnota obywatelska – określa dokonania postaci: Henry’ego Davida Thoreau, Martina Lutera Kinga, Mahatmy Gandhiego – opisuje i porównuje wzorce obywatelstwa na przestrzeni dziejów – charakteryzuje postawę obywatelskiego nieposłuszeństwa – omawia uznany kanon cnot obywatelskich 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historyczne i współczesne przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia postawę obywatelskiego nieposłuszeństwa
Polityka i kultura polityczna	<ul style="list-style-type: none"> – polityka – interpretacja pojęcia – politycy – przywódcy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: polityka – przedstawia różne interpretacje pojęcia polityki 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: przywódca polityczny – opisuje cechy charakterystyczne 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: mąż stanu, kultura polityczna – opisuje proces 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia poglądy Arystotelesa, Niccolò Machiavellego, Carla Schmitta i Michela Foucaulta na istotę 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje i ocenia kulturę polityczną w Polsce

	<p>polityczni – mężowie stanu – polityka a moralność – kultura polityczna – typy kultury politycznej</p>		<p>przywódców politycznych – wyjaśnia zależności między polityką a moralnością</p>	<p>kreowania przywódców politycznych i sposoby sprawowania przez nich władzy – omawia elementy kultury politycznej – wymienia i charakteryzuje rodzaje kultury politycznej</p>	<p>polityki – przedstawia klasyfikację polityków według teorii Maxa Webera – wyjaśnia związki między zjawiskami politycznymi a czynnikami kulturowymi</p>	
<p>Ideologie, doktryny i programy polityczne</p>	<p>– światopogląd i ideologia – ideologia – doktryna – program – prawica i lewica – ideologie totalitarne – faszyzm – nazizm – komunizm – doktryna konserwatywna – doktryna liberalna – doktryna socjalistyczna</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: ideologia, doktryna polityczna, program polityczny – charakteryzuje zależności między światopoglądem, ideologią, doktryną i programem politycznym</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: światopogląd, konserwatyzm, liberalizm, socjaldemokracja, chrześcijańska demokracja – tłumaczy źródła współczesnych doktryn politycznych – charakteryzuje doktrynę konserwatywną, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: faszyzm, nazizm, komunizm, socjalizm, idea wodzostwa, korporacje, marksizm, rewolucja proletariacka, dyktatura proletariatu, stalinizm – charakteryzuje historyczne i współczesne sposoby klasyfikacji nurtów myśli politycznej – omawia cechy</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: korporacje, socjalizm utopijny, socjalizm naukowy, zasada subsydiarności, solidaryzm społeczny – porównuje doktrynę konserwatywną, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji – zestawia cechy charakterystyczne ideologii</p>	<p>– ocenia ideologie totalitarne – ocenia doktrynę konserwatywną, liberalizmu, socjaldemokracji i chrześcijańskiej demokracji</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – socjaldemokracja – chrześcijańska demokracja 			<p>charakterystyczne ideologii totalitarnych</p>	totalitarnych	
Systemy partyjne	<ul style="list-style-type: none"> – partia polityczna – funkcje partii politycznych – rodzaje partii politycznych – systemy partyjne – system partyjny a system wyborczy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partia polityczna, ordynacja wyborcza – omawia cechy charakterystyczne partii politycznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partia masowa, system jednopartyjny, system dwupartyjny, system wielopartyjny bez partii dominującej, system wyborczy – opisuje funkcje partii politycznych – charakteryzuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: koteria arystokratyczna, klub polityczny, system dwuipółpartyjny, system wielopartyjny z partią dominującą, ordynacja większościowa, ordynacja proporcjonalna, próg wyborczy – przedstawia proces powstawania partii politycznych – charakteryzuje różne rodzaje partii politycznych – opisuje wybrane systemy partyjne i podaje ich przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia zależności między systemem partyjnym a systemem wyborczym – porównuje ordynację większościową z proporcjonalną – charakteryzuje polską i europejską scenę polityczną 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia ordynację większościową i proporcjonalną
Spółeczeństwo	<ul style="list-style-type: none"> – podmioty społeczeństwa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kapitał 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia, porównuje i ocenia 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ kapitału

obywatelskie	obywatelskiego – kapitał społeczny – organizacje pozarządowe w Polsce – organizacje pożytku publicznego	społeczeństwo obywatelskie – wymienia podmioty społeczeństwa obywatelskiego	stowarzyszenie, fundacja – opisuje podmioty społeczeństwa obywatelskiego – omawia czynniki wpływające na funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego – charakteryzuje rodzaje organizacji pozarządowych w Polsce	społeczny, organizacja pożytku publicznego – przedstawia rozumienie społeczeństwa obywatelskiego na przestrzeni dziejów – określa, jaki wpływ na rozwój społeczeństwa obywatelskiego ma kapitał społeczny – charakteryzuje zasady i cele funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce	poglądy Johna Locke’a, Georga Wilhelma Hegla i Alexisa de Tocqueville’a dotyczące społeczeństwa obywatelskiego	społecznego na rozwój społeczeństwa obywatelskiego
Modele demokracji						
Demokracja – zasady i procedury	– wartości będące fundamentem współczesnej demokracji – zasady demokracji – fale demokratyzacji –	– wyjaśnia znaczenie terminów: demokracja, wolność, równość, sprawiedliwość, wybory – omawia wartości będące fundamentem współczesnej	– wyjaśnia znaczenie terminów: cenzus, demokracja bezpośrednia, demokracja przedstawicielska (pośrednia), demokratyzacja, referendum – charakteryzuje	– wyjaśnia znaczenie terminów: plebiscyt, inicjatywa ludowa, recall – przedstawia rodzaje równości i sprawiedliwości – charakteryzuje wybory w Polsce – omawia formy	– wyjaśnia, na czym polega zjawisko fal demokratyzacji oraz jakie są jego uwarunkowania i skutki – omawia polskie tradycje demokratyczne	– ocenia znaczenie i przestrzeganie zasad i wartości demokratycznych we współczesnej demokracji

	<p>demokratyczne wybory</p> <ul style="list-style-type: none"> – formy demokracji bezpośredniej – polskie tradycje demokratyczne 	demokracji	<p>zasady współczesnej demokracji</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia zasady prawa wyborczego 	<p>demokracji bezpośredniej i</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia i opisuje rodzaje referendum 		
<p>Modele ustrojowe państw demokratycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> – formy współczesnych państw – formy państw złożonych – modele ustrojowe państw demokratycznych – system parlamentarno-gabinetowy – system kanclerski – system prezydencki – system półprezydencki – system parlamentarno-komitetowy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: monarchia, republika, państwo unitarne, państwo złożone – wymienia rodzaje form rządów państw współczesnych – określa rodzaje reżimu politycznego państw współczesnych – podaje rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: system polityczny, wotum zaufania, wotum nieufności, państwo wyznaniowe, państwo ateistyczne, konkordat – charakteryzuje rodzaje form rządów państw współczesnych – omawia rodzaje reżimu politycznego państw współczesnych – przedstawia rodzaje ustroju terytorialno-prawnego państw współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: reżim polityczny, federacja, konfederacja, unia, system parlamentarno-gabinetowy, system kanclerski, system prezydencki, system półprezydencki, system parlamentarno-komitetowy, odpowiedzialność polityczna, odpowiedzialność konstytucyjna, państwo neutralne światopoglądowo – opisuje modele ustrojowe współczesnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kontrasygnata, konstruktywne wotum nieufności, weto zawieszające – porównuje modele ustrojowe współczesnych państw demokratycznych – przedstawia relacje między władzą ustawodawczą i wykonawczą w systemie parlamentarno-gabinetowym, kanclerskim, prezydenckim, półprezydenckim i parlamentarno- 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje i ocenia relacje między państwem a Kościołem w Polsce

	– relacja pomiędzy państwem a Kościołem			państw demokratycznych – charakteryzuje systemy polityczne USA, Wielkiej Brytanii, Niemiec, Francji i Szwajcarii – omawia relacje między władzą świecką i duchowną we współczesnym państwie	komitetowym	
Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym	– aparat państwowy – parlament i jego funkcje – struktura parlamentu – funkcjonowanie parlamentu – wybory parlamentarne – mandat parlamentarny – immunitet parlamentarny – koalicja i opozycja	– wyjaśnia znaczenie terminów: organ państwa, parlament, mandat, immunitet parlamentarny – przedstawia rolę i zadania izb parlamentu	– wyjaśnia znaczenie terminów: urząd, legislatura, kadencja, większość zwykła, większość bezwzględna, większość kwalifikowana, ordynacja wyborcza, klub parlamentarny, koalicja rządowa, opozycja – charakteryzuje funkcje parlamentu – omawia sposoby podejmowania decyzji na forum parlamentu	– wyjaśnia znaczenie terminów: aparat państwowy, tryb sesyjny, tryb permanencji, komisja zwyczajna, komisja nadzwyczajna, komisja śledcza, kworum, system większościowy, system proporcjonalny, mandat wolny, mandat imperatywny, immunitet formalny, immunitet	– omawia zależności między parlamentarną i partyjną działalnością parlamentarzystów	– ocenia zasadność funkcjonowania immunitetu parlamentarnego w Polsce.

			<ul style="list-style-type: none"> – opisuje sposoby przeprowadzania wyborów do parlamentu, – wyjaśnia, jaką rolę w działalności parlamentarzystów pełni mandat poselski i immunitet 	<p>materialny, dyscyplina klubowa</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia klasyfikację organów państwowych – przedstawia strukturę parlamentu – wymienia sposoby funkcjonowania parlamentu – charakteryzuje rolę i zadania komisji parlamentarnych – wyjaśnia sposób powstawania koalicji rządowej i opozycji oraz relacje między nimi 		
<p>Władza wykonawcza w państwie demokratycznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> – egzekutywa – głowa państwa – rząd w państwie demokratycznym – biurokracja 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: głowa państwa, rząd – charakteryzuje rodzaje głów państwa – opisuje skład i zadania rządu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekutywa, biurokraci – omawia funkcje i zasady organizacji władzy wykonawczej – charakteryzuje sposoby wybierania głów państwa i zakres ich 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: egzekutywa polityczna, egzekutywa urzędnicza – omawia czynniki wpływające na pozycję premiera w rządzie i państwie – przedstawia rolę 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje relacje między władzą wykonawczą a władzą ustawodawczą i elektoratem w systemie prezydenckim, półprezydenckim, parlamentarno-gabinetowym, 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wady i zalety monarchii i republiki – ocenia wpływ biurokratów na sposób funkcjonowania państwa

			kompetencji	biurokratów w zarządzaniu państwem	parlamentarno-komitetowym i kanclerskim	
Współczesna demokracja – problemy i zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> – partycypacja obywatelska – bezpieczeństwo socjalne – ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji – patologie życia publicznego – korupcja – demagogia – populizm – nepotyzm i klientelizm 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: bezpieczeństwo socjalne, patologia, korupcja – opisuje rodzaje korupcji i podaje jej przykłady 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: emancypacja, demagogia – podaje sposoby i przykłady walki z korupcją na przykładzie Polski – opisuje wpływ bezpieczeństwa socjalnego na stabilność systemu demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: partycypacja obywatelska, antyglobalizm, alterglobalizm, populizm, nepotyzm, klientelizm – omawia cechy charakterystyczne partycypacji obywatelskiej – przedstawia narzędzia partycypacji obywatelskiej – opisuje zjawiska populizmu i demagogii oraz ich wpływ na współczesną demokrację 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje ruchy obywatelskiego sprzeciwu i emancypacji oraz ich znaczenie dla współczesnej demokracji – przedstawia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa demokratycznego 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ bezpieczeństwa socjalnego na stabilność systemu demokratycznego – ocenia wpływ korupcji na funkcjonowanie państwa i relacje między obywatelami a państwem – porównuje i ocenia zjawiska populizmu i demagogii oraz ich wpływ na współczesną demokrację – ocenia wpływ nepotyzmu i klientelizmu na funkcjonowanie państwa demokratycznego
System polityczny RP						
<i>Konstytucja</i>	– konstytucja i	– wyjaśnia znaczenie	– opisuje funkcje	– prezentuje	– omawia system	– formułuje

<p><i>a</i> <i>Rzeczypospolitej Polskiej</i></p>	<p>jej funkcje – zasady ustroju RP – system rządów w Polsce – suwerenność a prawo międzynarodowe – procedura zmiany konstytucji – stany nadzwyczajne – stan wojenny – stan wyjątkowy – stan klęski żywiołowej</p>	<p>terminu: konstytucja – wymienia zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<p>konstytucji – charakteryzuje zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<p>atributy konstytucji jako ustawy zasadniczej – omawia polskie tradycje konstytucyjne – przedstawia strukturę <i>Konstytucji RP</i> z 1997 r., – opisuje procedurę zmiany ustawy zasadniczej – charakteryzuje rodzaje stanów nadzwyczajnych, sposoby ich wprowadzania i kompetencje organów państwa w tym zakresie</p>	<p>rządów w Polsce, – przedstawia relacje między prawem krajowym i międzynarodowym, w tym unijnym</p>	<p>argumenty uzasadniające lub odrzucające konieczność zmiany <i>Konstytucji RP</i> – ocenia realną możliwość zmiany ustawy zasadniczej.</p>
<p>Parlament Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<p>– sejm i senat – wybory – posłowie i senatorowie – organy sejmu i senatu – funkcjonowanie sejmu i senatu – skrócenie</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: sejm, senat – charakteryzuje skład i zadania parlamentu polskiego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze, inicjatywa ustawodawcza, Zgromadzenie Narodowe – charakteryzuje strukturę i funkcje</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: dieta poselska, absolutorium, interpelacja poselska, zapytanie poselskie – omawia rolę i zadania senatu w strukturze</p>	<p>– opisuje skład, zadania i funkcje organów wewnętrznych sejmu i senatu – charakteryzuje uprawnienia parlamentu wynikające z członkostwa w Unii</p>	<p>– ocenia rolę i zadania senatu w strukturze parlamentaryzmu polskiego</p>

	<p>kadencji parlamentu</p> <p>– funkcje parlamentu</p> <p>– Zgromadzenie Narodowe</p>		<p>parlamentu polskiego</p> <p>– opisuje cechy charakterystyczne wyborów do sejmu i senatu</p> <p>– omawia obowiązki, zadania i uprawnienia posłów i senatorów</p> <p>– tłumaczy, na czym polega kontrolna funkcja parlamentu</p> <p>– omawia rolę i zadania Zgromadzenia Narodowego</p>	<p>parlamentaryzmu polskiego</p> <p>– charakteryzuje sposób funkcjonowania sejmu i senatu</p> <p>– określa uwarunkowania, w jakich może nastąpić skrócenie kadencji parlamentu w Polsce</p> <p>– opisuje proces legislacyjny w parlamencie polskim</p> <p>– przedstawia tryb uchwalania ustawy budżetowej</p> <p>– wymienia uprawnienia parlamentu w zakresie powoływania i odwoływania organów władzy publicznej</p>	Europejskiej	
Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	<p>– model prezydentury w Polsce</p> <p>– zasady wyboru prezydenta</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: inicjatywa ustawodawcza, weto ustawodawcze</p> <p>– określa</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: desygnacja, Rada Bezpieczeństwa Narodowego</p>	<p>– wyjaśnia znaczenie terminów: prezydentura arbitrażowa, arbitraż ustrojowy, arbitraż</p>	<p>– omawia uwarunkowania i skutki zawieszenia lub usunięcia Prezydenta RP z</p>	<p>– ocenia pozycję Prezydenta RP w systemie ustrojowym państwa polskiego</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – kadencja prezydenta – uprawnienia wobec parlamentu, rządu, władzy sądowniczej, – prezydent a bezpieczeństwo państwa – uprawnienia w polityce zagranicznej – odpowiedzialność prezydenta 	<p>uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, rządu i władzy sądowniczej</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa 	<ul style="list-style-type: none"> – charakteryzuje zasady wyboru Prezydenta RP – omawia uprawnienia Prezydenta RP wobec parlamentu, w relacjach z rządem oraz wobec władzy sądowniczej – przedstawia kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa i w polityce zagranicznej 	<p>polityczny, Rada Gabinetowa, odpowiedzialność konstytucyjna, odpowiedzialność polityczna, prerogatywy</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia model prezydentury w Polsce – opisuje pozycję prezydenta w systemie rządów w Polsce – omawia zakres odpowiedzialności Prezydenta RP 	<p>urzędu</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, w jakich okolicznościach następuje opróżnienie urzędu Prezydenta RP – wymienia najistotniejsze prerogatywy Prezydenta RP 	
Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> – procedura powołania rządu – zmiana rządów i ministrów – odpowiedzialność polityczna Rady Ministrów – rząd mniejszościowy – administracja rządowa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: premier, minister, wojewoda – wymienia kompetencje Rady Ministrów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: służba cywilna – omawia skład Rady Ministrów – opisuje procedurę powoływania rządu – przedstawia strukturę i zadania administracji rządowej – charakteryzuje kompetencje 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: rząd większościowy, rząd mniejszościowy, administracja zespolona, administracja niezespolona – przedstawia uwarunkowania, w jakich może nastąpić zmiana rządu i ministrów w trakcie 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia okoliczności, w jakich powoływany jest rząd mniejszościowy oraz określa sposób jego funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia pozycję premiera w systemie ustrojowym państwa polskiego – ocenia sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce

	<ul style="list-style-type: none"> – kompetencje wojewody – służba cywilna w Polsce 		wojewody	<ul style="list-style-type: none"> trwania kadencji sejmu – omawia sposób pociągania całej Rady Ministrów i poszczególnych ministrów do odpowiedzialności politycznej przed sejmem – omawia zadania i sposób funkcjonowania służby cywilnej w Polsce 		
Sądy i trybunały	<ul style="list-style-type: none"> – struktura sądownictwa w Polsce – konstytucyjne zasady działania sądów – Sąd Najwyższy – Krajowa Rada Sądownictwa – Trybunał Konstytucyjny – skarga konstytucyjna – Trybunał Stanu 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: wymiar sprawiedliwości – przedstawia strukturę sądownictwa w Polsce – wymienia konstytucyjne zasady działania sądów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: skarga konstytucyjna, odpowiedzialność konstytucyjna – opisuje strukturę sądownictwa w Polsce – charakteryzuje konstytucyjne zasady działania sądów – omawia kompetencje Sądu Najwyższego, 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kasacja, pismo procesowe – omawia strukturę i kompetencje Krajowej Rady Sądownictwa – przedstawia strukturę Sądu Najwyższego, Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego – opisuje sposób funkcjonowania 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, jaką rolę w państwie pełni Krajowa Rada Sądownictwa – omawia elementy skargi konstytucyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia znaczenie skargi konstytucyjnej dla funkcjonowania państwa

			Trybunału Stanu, Trybunału Konstytucyjnego	Trybunału Konstytucyjnego – tłumaczy, jaką funkcję pełni skarga konstytucyjna		
Organy kontroli państwowej, ochrony prawa i zaufania publicznego	– Najwyższa Izba Kontroli – Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich – Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji – prokuratura – policja – Instytut Pamięci Narodowej – procedura lustracyjna – Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Urząd Komunikacji Elektronicznej	– wymienia zadania i działalność Urzędu Rzecznika Praw Obywatelskich – opisuje zadania i działalność policji	– wyjaśnia znaczenie terminów: zasada apolityczności, lustracja – charakteryzuje działalność kontrolną NIK – przedstawia zadania i działalność KRRiT	– wyjaśnia znaczenie terminu: kasacja – omawia zadania i działalność IPN – wymienia osoby podlegające obowiązkowi lustracyjnemu – charakteryzuje procedurę lustracyjną – opisuje zadania i działalność UOKiK – przedstawia zadania i działalność UKE	– przedstawia strukturę NIK, prokuratury i IPN – omawia sposób powoływania prezesa Najwyższej Izby Kontroli, rzecznika praw obywatelskich, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, prokuratora generalnego, prezesa Instytutu Pamięci Narodowej, prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej	– ocenia zasadność prowadzenia lustracji w Polsce
Samorząd terytorialny w Polsce	– samorząd – formy samorządu – struktura	– wyjaśnia znaczenie terminów: samorząd, gmina, powiat,	– wyjaśnia znaczenie terminu: decentralizacja – charakteryzuje	– wyjaśnia znaczenie terminów: subwencja, dotacja – przedstawia zakres	– omawia procedurę uchwalania budżetu jednostek samorządowych	– ocenia funkcjonowanie samorządu terytorialnego w

	<p>samorządu terytorialnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – zadania samorządu terytorialnego – organy samorządu terytorialnego – referendum lokalne – źródła dochodów samorządów – procedura uchwalania budżetu – nadzór nad samorządem terytorialnym 	<p>województwo</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia strukturę samorządu terytorialnego w Polsce 	<p>różne formy samorządu</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia cechy charakterystyczne samorządu terytorialnego w Polsce – opisuje zadania własne gminy, powiatu i województwa – przedstawia skład i zadania organów stanowiących i wykonawczych gminy, powiatu i województwa 	<p>zadań samorządu terytorialnego</p> <ul style="list-style-type: none"> – określa warunki, w jakich może się odbyć referendum lokalne – wymienia źródła dochodów samorządu lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, kto i w jaki sposób sprawuje nadzór nad samorządem terytorialnym 	<p>Polsce</p>
Kultura, media, edukacja						
<p>Kultura i pluralizm kulturowy</p>	<ul style="list-style-type: none"> – kultura w ujęciu opisowym i normatywnym – kultura elitarna, masowa, narodowa i ludowa – kontrkultura 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: kultura, kultura wysoka, kultura masowa, kultura narodowa, kultura ludowa, tolerancja – wymienia cechy charakterystyczne kultury wysokiej i 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: subkultura, akceptacja – omawia źródła i cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: folklor, kontrkultura, pluralizm kulturowy, wielokulturowość, multikulturalizm – wyjaśnia różnice między opisową a normatywną definicją kultury 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: etnografia, folklorizm – porównuje cechy charakterystyczne kultury wysokiej i masowej oraz kultury narodowej i ludowej 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia zjawiska pluralizmu kulturowego i wielokulturowości, a także ich wpływ życie społeczne oraz kulturalne

	<ul style="list-style-type: none"> – subkultura – religia a kultura – proces przejścia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości 	<p>masowej oraz kultury narodowej i ludowej</p>	<p>ludowej</p> <ul style="list-style-type: none"> – opisuje rodzaje subkultur i podaje ich przykłady – porównuje postawy tolerancji i akceptacji 	<ul style="list-style-type: none"> – opisuje formy folkloru – omawia przyczyny narodzin kontrkultury i charakteryzuje różne rozumienia tego pojęcia 	<ul style="list-style-type: none"> – określa zależność między religią a kulturą i życiem publicznym w Polsce – omawia proces przechodzenia od pluralizmu kulturowego do wielokulturowości 	
<p>Współczesne spory światopoglądowe</p>	<ul style="list-style-type: none"> – aborcja – eutanazja – kara śmierci – genetyka – inżynieria genetyczna – prawa mniejszości seksualnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: aborcja, eutanazja – omawia istotę współczesnych sporów światopoglądowych na przykładzie aborcji, eutanazji i kary śmierci 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: inżynieria genetyczna, GMO – omawia osiągnięcia inżynierii genetycznej – charakteryzuje problem równouprawnienia mniejszości seksualnych 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: eugenika – przedstawia założenia <i>Powszechnej deklaracji o genomie ludzkim i prawach człowieka</i> – omawia etyczną stronę badań genetycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – formułuje własne stanowisko w sporze – przedstawia argumenty popierające lub krytykujące różne postawy wobec sporów światopoglądowych 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia osiągnięcia inżynierii genetycznej – ocenia etyczną stronę badań genetycznych – ocenia uregulowania prawne dotyczące aborcji i kary śmierci w Polsce – ocenia problem równouprawnienia mniejszości seksualnych
<p>Opinia publiczna</p>	<ul style="list-style-type: none"> – kształtowanie się opinii publicznej – rola opinii publicznej 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: opinia publiczna – wyjaśnia różnice między opinią 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: sondaż, ankieta, wywiad, sonda – omawia rolę opinii 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminów: public relations, marketing polityczny, próba reprezentatywna 	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia historię badań opinii publicznej – wymienia ośrodki badań opinii 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia wpływ opinii publicznej na życie społeczne i polityczne na przykładzie

	<ul style="list-style-type: none"> – marketing społeczny – historia badań opinii publicznej – metody badań opinii publicznej – ośrodki badania opinii publicznej w Polsce – wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne 	publiczną a opinią społeczną	publicznej – opisuje najczęściej stosowane metody badania opinii publicznej	<ul style="list-style-type: none"> – przedstawia proces kształtowania się opinii publicznej – opisuje public relations i marketing polityczny – przedstawia wpływ opinii publicznej na decyzje polityczne 	publicznej w Polsce – porównuje public relations z marketingiem politycznym	współczesnej Polski
Środki masowego przekazu	<ul style="list-style-type: none"> – media na świecie i w Polsce – funkcje mediów – niezależność i pluralizm mediów – etyka mediów i dziennikarzy 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: media – omawia funkcje mediów – tłumaczy, na czym polega zasada wolności słowa 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: globalna wioska – przedstawia klasyfikację środków masowego przekazu – określa, na czym polega niezależność i pluralizm mediów 	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia znaczenie terminu: tabloid – charakteryzuje kierunki rozwoju mediów na świecie i w Polsce – uzasadnia, dlaczego media nazywane są „czwartą władzą” – omawia etyczne zasady mediów i pracy dziennikarzy 	– przedstawia zadania Rady Etyki Mediów	– ocenia rolę i funkcje mediów w polskim życiu publicznym
Edukacja w XXI w.	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój szkolnictwa – zadania szkoły 	– omawia zadania współczesnej szkoły w zakresie nauczania	– wyjaśnia, na czym polega proces uczenia się przez	– wyjaśnia znaczenie terminu: edukacja nieformalna	– analizuje rozwój szkolnictwa na przestrzeni dziejów	– ocenia wpływ współczesnej szkoły na

	współczesnej – edukacja wobec wyzwań społeczeństwa informatycznego – kształcenie ustawiczne – edukacja a rynek pracy	i wychowania	całe życie – charakteryzuje rolę społeczną szkoły dawniej i współcześnie	– charakteryzuje wpływ współczesnej szkoły na kształtowanie się społeczeństwa informatycznego	– omawia programy unijne realizujące ideę uczenia się przez całe życie	kształtowanie się społeczeństwa informatycznego – ocenia wpływ uczenia się przez całe życie na współczesne społeczeństwo
--	--	--------------	--	--	---	---